

Malířka svatých obrázků

Prvního září L. P. 2023 měla ve Staré Říši na Moravě pohřeb malířka a signatářka Charty 77 Juliana Jirousová (17. 9. 1943 až 25. 8. 2023) za hojně účasti místních obyvatel i přátel z disentu a undergroundu, kteří se sjeli vyprovodit ji na její poslední pozemské cestě od domu ke kostelu, po mši pak šli s rakví na hřbitov a nakonec se sešli popovídat si a zavzpomínat v místním hostinci, kde kdysi požádal Ivan Martin Jirous, řečený Magor, Julianu o ruku.¹

Ve Staré Říši na Moravě se narodila a prožila zde i většinu svého života, vdala se v nedaleké Hostimi za krajana z Humpolce, trávila ve Staré Říši většinu režimem odloučeného manželství s mužem, který byl ustavičně ve vězení, zatímco ona se starala o hospodářství a dvě malé děti, jež ve Staré Říši vychovala, malovala tam a je tam i pohřbena. Ze Staré Říše pochází i polovina jejího rodu: děda z matčiny strany byl věhlasný staroříšský nakladatel Josef Florian. Stará Říše se tak pro Julianu stala předzvěstí

Říše Nové, čímž není myšleno ani tak sousední městečko nebo starověký Egypt, i když obojí v tom má také prsty. Nejdřív ale musela ze Staré Říše vystoupit, aby se do ní mohla vrátit, aby v ní mohla být. K tomu pár slov.

RODINNÉ ZÁZEMÍ

Malé městečko na Moravě, ležící na cestě z Jihlavy na Vídeň, rozhodně nebylo nějaký zapadlý venkov, kde chcipl pes. Díky Josefu Florianovi se Stará Říše v první polovině minulého století stala jedním z center kultury

Juliana Jirousová v roce 2012 a její obraz *Panna Marie Karmelská* (foto: A. Bína, Jaroslav Šnajdr / MAFRA / Profimedia)

v českých zemích. Skrz Florianovo Dobré dílo, jak se jmenovala jedna z edic jeho nakladatelství, je Stará Říše spojena s autory, jako byl Julius Zeyer, Jaroslav Durych, Jakub Deml, Franz Kafka, Karel Schulz, stejně jako Rainer Maria Rilke, Georg Trakl, Gilbert Keith Chesterton, Léon Bloy nebo Marcel Schwob, a s výtvarníky Bohuslavem Reynkem, Antonínem Slavíčkem, Josefem Čapkem, Josefem Váchalem, s francouzským malířem Georgesem Rouaultem nebo s německými autory Willym Wesselem, Albertem Schamonim, Ottem Coesterem – ilustrátorem Kafkovy *Proměny*, která vyšla ve Staré Říši v českém překladu jako první. S řadou z nich se Florian spřátelil a oni za ním na Moravu jezdili.

I když svého dědu Julianu nezažila (narodila se dva roky po jeho smrti),

¹ Tento text autor sepsal pro revue *Paměť a dějiny* jako svoji osobní vzpomínku na Julianu Jirousovou. Některé jeho části následně použil při svém projevu během pouti ze Staré Říše k hrobu jejího manžela Ivana Martina Jirouse 11. listopadu 2023. Záznam z pouti včetně projevu otiskl v listopadu 2023 web časopisu *Babylon* – babylonrevue.cz.

odmala vyrůstala v kulturně plodném prostředí, ke kterému patřili i její rodiče. Matka Marie, Florianova dcera, byla výtvarně nadaná a sama malovala. Otec, Otto Stritzko, byl akademický malíř, který se živil restaurováním. Pocházel z měšťanské rodiny v Jaroměřicích nad Rokytnou, kde měli na náměstí obchod. Po smrti jeho otce se rodina přestěhovala do Moravských Budějovic, kde ovdovělá Stritzkova matka Františka, rozená Stehlíková – podle slov Juliany velmi zdatná osoba – vedla sodovkárnu, zatímco její syn Otto studoval. Nejdřív na matčino přání učitelský ústav, což ho ale nebavilo, a tak zběhnul na UMPRUM, kde studoval u profesora Jaroslava Bendy spolu s Jiřím Trnkou, Adolfem Zábranským a Karlem Svolským. Přátelil se s Kamilem Lhotákem a jeho velkým kamarádem byl Bedřich Fučík, pro kterého dělal do nakladatelství Melantrich ilustrace. Od Františka Hudečka měl Stritzko před válkou půjčený ateliér naproti dejvickému nádraží a později tam několikrát Juliana s tátou Hudečka navštívili. Stritzko se přátelil s Jakubem Demlem, Julianina matka Marie ještě před svatbou občas pobývala u Demlovy družky, spisovatelky Pavly Kytlicové, v Tasově a Stritzkovi se především stýkali s Reynkovými, ke kterým do Petrкова Juliana už jako malá jezdila.

Její rodiče se seznámili přes Florianovo nakladatelství Dobré dílo, s nímž Stritzko výtvarně spolupracoval a Marie tam otcí vypomáhala. Nebylo to ale vůbec jednoduché. Josef Florian nevybočoval ze svého okolí jen intelektuálně, ale i ryze prakticky. Své děti, kterých měl dvanáct jako apoštolů, neposílal do školy, aby tam nebyly indoktrinovány, a snažil se je vyučovat doma sám. Byl za to i popotahován úřady, a byl dokonce, ještě za císaře pána, i krátce vězněn. Své děti se snažil ochránit před dobovým „školním“ katolicismem, obdobně vyduchlým jako pokrokářství, stejně jako před nástrahami světa materialismu. Držel je doma jako v klášteře a nesnesl,

Juliana Jirousová se svými rodiči (foto: archiv Juliany Jirousové)

aby měly nějaké vztahy, i když už byly dávno dospělé. Marie se tedy se Stritzkem scházela tajně.

„Máma předstírala, že s jednou holkou ze sousedství chodí pást husy, a ta holka jí dělala stráž. Scházeli se v takovém údolí s lesíkem za Říší, kde na ni táta čekal, a když bylo nějaké nebezpečí, tak je ta kamarádka varovala – takhle šíleně to fungovalo,“ pobaveně vzpomínala Juliana na potýkání se rodičů s podivínstvím starého Floriana.

Když pak Stritzko přišel oficiálně požádat o ruku Marie, starý Florian ho vykázal z domu, a když si Stritzko dupnul, že nepůjde, chtěl na něj Florian zavolat četníky, ačkoli mohl jako katolík vědět, že je mu to houbu platné, že státní autorita, na kterou ostatně sám nahlížel skrz prsty, proti lásce nic nezmůže.

Každopádně Marie byla jediná z Florianových dětí, která se otcově vůli za jeho života vzepřela. Ve svých 28 letech se vdala za Stritzka, přičemž svatbu měli v Praze u sv. Markéty v Břevnově, kde je

oddával mladý benediktinský mnich a básník Anastáz Opasek, významná postava pražského kulturního života, který se tam krátce předtím stal převorem. Vzápětí nato vypukla válka a Stritzkovi se v roce 1940 přestěhovali do Staré Říše. Florian nejenže jejich svatbu bojkotoval, ale ani ve Staré Říši dům Stritzkových nikdy nenavštívil a krátce nato, v roce 1941, se odebral na věčnost. Génius, blázen, zásadový člověk, maniak? Jako kdyby Florian předurčil to, že se Juliana vdá za dědečkův antipod. Antipod?

ŠKOLA

Juliana to od začátku neměla lehké. Na základní škole, kterou začala navštěvovat krátce po komunistickém puči, nebyla jako jediné dítě z celé školy v Pionýru, což bylo o to horší, že sama tam vstoupit chtěla, nechtěla se lišit, chtěla být s ostatními, ale otec jí to striktně zakázal:

„Otec byl na mě vždycky takovej mírnej, brácha občas dostal výprask,

mně ale dost nadřžoval, a když jsem mu řekla, že chci do toho Pionýra, tak se strašlivě rozlítl a řekl: ‚Jestli tam vlezeš, tak tě seřežu!‘ To mě vylekalo, protože nikdy na mě ještě takhle nevyjel.“

Byla tak černou ovčí místní školy, což nebylo pro malé dítě zrovna příjemné. Ředitel školy Popelínský byl navíc podle ní „*takový typický poválečný hajzl*“: za války kolaboroval, byl ve Vlajce, načež po ní se dal ke komunistům a před třídou Juliano zesměšňoval, že je jako svíčková bába, která pořád chodí do kostela.

Juliana pak přešla na jedenáctiletku do Telče, kde byli učitelé celkem slušní, i když ředitel-komunista ji kvůli rodině rovněž šikanoval a rovnou jí řekl, ať se se svým „kádrovým profilem“ nesnaží hlásit na vysokou školu. Juliana v roce 1961 v Telči maturovala a nevěděla, co dál.

Původně chtěla studovat UMPRUM, návrhářství nábytku, a aby měla větší šanci se tam dostat, šla do praxe. Rok pracovala v prodejně s nábytkem na Bělohorské ulici v Praze-Břevnově, čímž se jí to podle jejích slov „dočista zhnusilo“ a o studium oboru ztratila zájem.

Odmala kreslila a v té době začala malovat i plátna, i když výtvarnému umění coby profesi se věnovat nechtěla – u Florianů se výtvarnému projevu věnovali všichni a Juliana chtěla dělat něco jiného, i když pořád nevěděla co. Nejvíce ze všeho si přála opustit rodné městečko a vyrazit na zkušenou do světa.

PSYCHIATRIE V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ

Vymanit se ze „staroříšského systému“, onoho florianovsko-stritzkovského předurčení, z kombinace školy a rodiny stejně jako sousedských vztahů, se jí podařilo skrz psychiatrickou léčebnu. Ne ovšem coby pacientka, ale jako asistentka – v rámci arteterapie, i když v blázinci to bylo jedno.

Zuzana Renčová, dcera básníka Václava Renče, se kterou se tehdy Juliana kamarádila – znaly se přes rodiče – dělala tehdy arteterapii na

psychiatrii v Havlíčkově Brodě, měla tam nějaký průšvih, rodiče ji odtamtud vzali a Juliana tam v roce 1964 nastoupila místo ní. Ústav tehdy vedl osvětlený ředitel MUDr. Dušan Bílý. Arteterapie, již tam zavedl, byla nová praxe, nikdo přesně nevěděl, jak to dělat, a Juliana tak měla volnou ruku. Ráno si v pavilonu vyzvedla pacienty, kteří chtěli jít kreslit, vzala je do sálu pro návštěvy, rozdala jim papíry a barvičky a pak je nechala dělat, co je napadlo, jen se vždy zajímala o to, co zobrazují.

Pacienti si tam celý den, aniž by je kdokoli buzeroval, kreslili a čmárali zcela volně bez jakéhokoli školního, rodičovského, akademického, lékařského či jiného dozoru. Oproštění od uznaného kulturního kánonu si podle Juliany „vesele bláznili“ – vytvářeli to, co jim jejich mainstreamem nesvázaná mysl dovolila či diktovala, což mělo zpětně vliv i na ni: ukázali jí cestu k uvolněnější kresbě, k jejímu vlastnímu vyjádření. V blázinci Juliana zjistila, že je jí malování nejspíš opravdu souzeno a že to dělat chce. Kreslení s pacienty v rámci arteterapie tak zlomilo rodinnou kulturní „kletbu“.

Psychiatrie ovšem přinesla i jinou zkušenost. Šedesátá léta byla dobou všestranného uvolnění, kdy se společností postupně vzpamatovala ze šoku z komunistického nástupu, z jeho fanatismu, kulturní regrese a represí. Juliana vzpomínala, jak se na lékařských seminářích v léčebně hrozně pilo, byl to jeden velký mejdan, a navíc tam tehdy běžel program, ve kterém se zkoumala možnost využití LSD v léčbě psychických poruch a zkoušely se jeho účinky na výtvarný projev. Juliana byla do programu zařazena, což ovlivnilo i její tehdejší tvorbu jak po barevně, tak i obsahové stránce. Malovala psychedelické obrazy ovlivněné právě kyselinou lysergovou a halucinacemi, což byla podle ní zajímavá zkušenost. Jenže pak se jí při jednom sezení s LSD udělalo zle, začala mít úzkosti, vzala si sedativum, aby jí zklidnilo, ale místo toho začala

kolabovat, vynechávalo jí srdce a na pohotovosti ji museli oživovat. To ji nadosmrti vyléčilo z jakýchkoli „možných sklonů k narkomanii“ – pokud k ní nepočítáme pivo nebo červené víno, které si pravidelně dopřávala v určitou denní dobu až do své smrti podle hesla bratra Limonádového Joea, že „*alkohol podávaný v malých dávkách neškodí v jakémkoli množství*“.

MY ŽIJEME V PRAZE, TO JE TAM...

Na psychiatrii v Havlíčkově Brodě byla přestřižena pupeční šňůra se Starou Říší, kam se měla Juliana ze světa vrátit už jako samostatná, svébytná bytost, vdát se a založit rodinu. Příští štací byla ale Praha.

Když Dušan Bílý odešel z Havlíčkovy Brodu do Prahy a atmosféra v psychiatrické léčebně se změnila, Juliana si sbalila raneček a vyrazila do hlavního města také. Už předtím se znala s fotografkou Helenou Wilsonovou, budoucí ženou Paula Wilsona, zpěváka skupiny The Plastic People of the Universe, která pravidelně do Havlíčkova Brodu jezdila, a když Juliana přijela do Prahy, přespávala u ní v ateliéru.

V Praze nejprve pracovala jako sanitářka v léčebně v Bohnicích v pavilonu s chronickými pacienty (v Havlíčkově Brodě si stihla udělat sanitářský kurz pro psychiatrické léčebny, což byla podle jejích slov její jediná odborná kvalifikace; to se jí později hodilo v soužití s Magorem, když po návratu z valdické kartouzy trpěl postvězeňskými psychózami).

SRPEN 1968

V Praze Juliana zažila i srpnovou okupaci v roce 1968. Měla tehdy s Evou Lamrovou, sestrou malíře Aleše Lamra, v Praze společnou výstavu. Obě mladé výtvarnice se kamarádily a bydlely spolu v podnájmu ve vile v Košířích, nedaleko od Klamovky. Juliana šla ráno 21. srpna s konvičkou pro mléko, protože večer 20. srpna byly s Evou v hospodě a potřebovaly se dát trochu „dohromady“, a když

scházela z kopce dolů na Plzeňskou, tak se nad košířským údolím ozýval temný hukot. „A to jsem si skutečně myslela, že jsem zešléla, že mám halucinace,“ vzpomínala na to. Halucinace to ovšem, jak víme, nebyly – dolů po Plzeňské se do centra Prahy valila řeka ruských tanků.

Léta 1968 a 1969 byla doba, kdy Juliana naplno vplula do prostředí pražských nonkonformních umělců, výtvarníků, hudebníků, básníků. Bydlela po známých a střídala různá zaměstnání: roznášela poštu, dělala pomocnou vychovatelku u hluchoněmých a v roce 1969 byla přijata do Svazu výtvarných umělců (SVU), čímž byla chráněna před možností trestního stíhání podle paragrafu příživnictví, který visel nad nezávislymi umělci, pokud nebyli členy uměleckých svazů.

UNDERGROUND

V roce 1972 se Juliana seznámila se svým budoucím mužem, otcem svých dětí Ivanem Martinem Jirousem. Eva Lamrová ji tehdy vzala do stolové společnosti „volného uměleckého sdružení“ Křižovnické školy čistého humoru bez vtípu v hostinci U Soudku. Mezi přítomnými byl i Jirous, který měl v Křižovnické škole funkci ministra vnitra a Juliana ho znala jen z jeho článků ve *Výtvarné práci*.

„Zaujali mě Eugen Brikcius a Martin, kteří po sobě házeli zapálený sirky, a já si říkala, tak to je ten slavný Jirous,“ smála se při vzpomínce na jejich první setkání. Začali se scházet a Martin pak s ní jezdil i do Říše.

S Jirousem, který dělal manažera kapele The Plastic People of the Universe, se ocitla uprostřed undergroundového společenství. Navštěvovala hospody, kde se „závadová mládež“ scházela, hlavně chodila ke Svitákům a k Medvídkům, stejně jako na koncerty zakázaných skupin, nebo navštěvovala byt Němcových v Ječné ulici, jenž sloužil jako kadlub, ve kterém se slévali opozičně naladěni lidé s nonkonformními umělci a stoupenci undergroundu,

Svatba Juliany s Martinem Jirousem se konala 17. 1. 1976 v Hostimicích. O několik týdnů později posloužila oslava jejich sňatku jako krytí pro II. hudební festival druhé kultury v Bojanovicích, který měl dalekosáhlé následky. (foto: archiv Juliany Jirousově)

a účastnila se i Bondyho autorského čtení *Invalidních sourozenců* v restauraci v Klukovicích.

Magor zařídil Julianě ateliér v ulici Pod Nuselskými schody přes svého přítele, výtvarného kritika Františka Šmejkalu, který bydlel ve stejném domě, zatímco o dům vedle měl byt Jirousův starší bratranec, teoretik umění Jiří Padrta, jenž Jirouse přivedl k zájmu o moderní umění a ke studiu kunsthistorie.

CHARTA 77

V lednu 1976 se Juliana s Martinem, který se rozešel se svou první ženou Věrou, vzali. Novosvatební idyla ale neměla dlouhého trvání. O pět týdnů později Jirous organizoval ve středočeské obci Bojanovice II. hudební festival druhé kultury, jenž měl krytí jako soukromá oslava jejich svatby. Celá na první pohled nevinná akce měla nečekané následky – nejen pro její účastníky, ale nakonec i pro samotný režim.

Dne 17. března 1976 byly pozatýkány na dvě desítky undergroundových osobností a následně obviněny z výtržnictví, které mělo spočívat ve zpěvu vulgárních textů. Režim se chystal na

monstrproces. Komunisté měli za to, že celá věc proběhne v jejich režii: zastraší „neorganizovanou“ mládež, aniž to vzbudí pozornost veřejnosti – pronásledovaných dlouhovýchlasých hudebníků, které režim představoval jako narkomany štítící se práce, se nikdo ze „slušné společnosti“ nezastane. Totálně se přepočítali. Se zatčenými hudebníky se solidarizovala celá řada předních tuzemských intelektuálů, umělců, vědců, politiků z doby pražského jara, čímž se režimu povedlo propojit různé opoziční proudy československé společnosti, které se do té doby neznaly nebo se na sebe dívaly s podezřením, což nakonec vyústilo ve vznik hnutí za lidská práva Charta 77. Juliana čekala, až se Martin vrátí z vězení, a pak společně Chartu podepsali. S jistou nadsázkou se dá říct, že svatba Magora a Juliany vyvolala k životu jednu z nejpozoruhodnějších občanských aktivit tuzemských dějin druhé poloviny 20. století, a to i v evropském měřítku.

VĚZEŇSKÁ LÉTA

„Když pak Martina zavřeli, tak to [...] bylo děsně nepřijemný. Oni dost dlouho nemohli zjistit, koho si vlastně vzal,

takoví to byli břídilové, a když to zjistili, tak po mně vyjeli, těžce. Probíhaly tam ty první domovní prohlídky. Byli taky v Mánesu, kde zařídili, že jsem se musela z toho ateliéru vystěhovat, což jsem byla jediné ráda, protože já se tam sama bála – ty sledovačky tam, to bylo hrozně protivný,“ vzpomíná na dobu po Bojanovicích a Magorově zatčení Juliana. Začalo mnohaleté martyrium, které trvalo s krátkými přestávkami, vyplněnými různými úředními ústrky, buzerací a permanentním dohledem, dlouhých třináct let.

Juliana se Stáňou Karáskovou koupily, když byli oba jejich manželé zavřeni, s pomocí přátel (Václava Havla) domek v dělnické kolonii Buďánka. Když se Martin vrátil z vězení, bydleli tam krátce spolu. Jenže měsíc nato byl Jirous za mřížemi znovu. I když v té době ještě žili její rodiče a měla řadu přátel, Juliana se znovu ocitla na „samotce“, ačkoli byla zdánlivě na svobodě. O to to ale bylo horší.

„Ahoj, můj miláčku, tak už Ti zase píšu, koukám při tom z okýnka na Plzeňskou, je mi moc smutno a žádná slova nepřichází. Připadám si jako němá, i všechno kolem oněmělo, jenom láska je tady se mnou a ta všechno přetrvává, jak říká sv. Pavel. Miluju Tě, příšerko moje sladká, tak se prosím nezlob, že píšu tak zmateně,“ píše Juliana 31. října 1977 svému muži do vězení.

Po jeho zavření, navíc když se schylovalo k tomu, že Karáskovi budou emigrovat, osiřelá Juliana Prahu vzdala a natrvalo se z „velkého světa“ vrátila do Staré Říše. Bydlela u rodičů, a když Jirouse v dubnu 1979 propustili z třetího kriminálu, pronajali si s Julianou ve Staré Říši na statku u Ladislava Nechvátala malý vejminek, protože soužití především starého Stritzka s Magorem nebylo možné. Pro jejich dvě holčičky, Františku a Martu, které se stihly narodit v následující dvouapůlleté pauze mezi kriminály, to byl ráj, protože dvůr byl plný hospodářských a domácích zvířat, ovcí, kachen, koček.

Vyhnutí z ráje přišlo na podzim 1981, kdy šel Jirous znovu do kriminálu. Spolu s dalšími byl obžalován

za vydávání undergroundového časopisu *Vokno*.

„Vyšetřovali to ústecký policajti, a ti byli z toho severu taková zdivočelí. To byla taková opravdu ostrá přepadovka. Ráno, ještě byla tma, mohlo být tak půl šestý, holky byly malý a ještě spaly, k nám na dvůr najednou vjelo šest aut, vyskákali z nich policajti, měli psy, takové přepadové komando – úplní blázní a vltli do baráku. Byl s nima i místní estébák tady z Nové Říše, takovej opravdu odpornej fízl, kterej si před nima chtěl šplhnout a byl hrozně snaživej, hrozně šmejdil...“ vzpomíná na třetí kriminál s Jirousem Juliana.

Magor dostal tři a půl roku a jako „zvlášť nebezpečný“ trestanec šel do nejtěžšího kriminálu III. nápravně výchovné skupiny ve Valdicích mezi různé psychicky narušené recidivisty a vrahy. I když šlo o odloučení zatím nejdelší, Juliana už nebyla sama, měla u sebe dcery. Z tíživé samoty byla rodina, i když *Na průčelí cygnus olor / uvnitř hrůza je a horor*, jak v té době veršoval za mřížemi Magor, platilo ve Valdicích i ve Staré Říši. Vězení bylo v komunistickém Československu jako nějaké znamení – Julianiny

rodiče oddával a tatínka pohřbíval břevnovský opat Anastáz Opasek, který dostal na počátku komunistické éry doživotí a pak strávil jedenáct let v žalářích, a svazek Juliany s Martinem pak v Hostimi posvětil jezuita, páter Bohumil Kovář, jenž seděl ve Valdicích stejně jako autor *Labutích písni* jen o dvě desítky let dřív.

MALÍŘKA SVATÝCH OBRÁZKŮ

Jak se různé pohromy, starosti i radosti „usazovaly“, respektive přetrvávaly, Juliana se vrátila k výtvarnému umění: *„V mládí jsem malovala olejovými barvami. Když se začátkem osmdesátých let narodily holky, úplně jsem přestala, ale jakmile malinko odrostly a Martin byl občas krátce doma z vězení, vzácné chvíle času jsem se snažila využít i za cenu jednodušší výtvarné techniky.“*

Nakonec jako kdyby byla zase na havlíčkobrodské psychiatrii a oprostěna od všeho akademismu „vesele si bláznila“ – když budeme parafrázovat její vzpomínku na kreslení s pacienty. Našla si svůj výraz v barevných pastelových kresbách madon a světců,

Krátká rodinná idylka na statku u Ladislava Nechvátala mezi Jirousovým třetím a čtvrtým vězňem (foto: archiv Juliany Jirousové)

Reprodukce obrazů *Kříž evangelní* a *Domovní znamení* (foto: A. Bína)

plných různé symboliky. Ztvárňovala svět jen zdánlivě připomínající zbožné obrázky z 19. století. Ve skutečnosti v nich barvotiskový sentiment není žádný. Julianiny kresby zcela nesentimentálně rozbíjejí pouta materiálního světa, kterému tak často otročíme, ač máme přitom za to, že jsme svobodní. Představují rád, jenž nic netvrdí, nic nežadá, nic nevysvětluje, nesnaží se něco kecat, prostě je. Je to nenásilný, pokojný a klidný, dalo by se říct nenápadný, protože zcela přirozený Julianin způsob, jak říct ďáblu, který není mimo nás, ale v nás, ne.

Magor z ďábla často šílel, což bylo ovšem v satanášových intencích, a ač to sám dokázal ve svém životě, poezii nebo třeba své *Zprávě o III. českém hudebním obrození* reflektovat, znovu tomu podléhal. Po propuštění z Valdic měl ochranný dohled, kdy mohli fyzlové kdykoliv vlézt k Jirousovým do domu bez soudního povolení a Magor se musel každý den hlásit na policii v Telči a večer pak trávit doma. To bylo podle Juliany pro něj horší než kriminál. „*Trvalo to dva roky, a to ho nejmíc psychicky vyřídilo, byl z toho*

pořád takovej vzteklej, nebylo to s ním k vydržení. Do toho měl ještě takovou tu postvěžeňskou psychózu. To bylo hustý, úplně,“ vzpomínala na dobu, která podle ní dost rozložila jejich rodinný vztah.

Juliana snášela Magorovy změny nálad nahoru dolů bez jakéhokoli přechodu stejně jako nepřízeň osudu, s božskou trpělivostí a odstupem, z úhlu věčnosti, což ho ovšem zase jen rozčilovalo. Když jsem nedlouho po Jirousově smrti dělal s Julianou rozhovor, z kterého tady průběžně cituji, zeptal jsem se, jak na léta s ním vzpomíná.

„*Jsem za ně moc vděčná,*“ řekla. „*No jo, kdyby nebyl, to si vůbec nedovedu představit - to bych měla takovej život úplně na nic, to nevím, co bych dělala. Život s ním bylo takové velmi moudré řízení Boží.*“ Není to Boží?

Juliana nebyla svíčková bába, ani co by se za nehet vešlo, jak se jí na základní škole snažil ponížít a znejistit ředitel-komunista, což se týkalo její víry, stejně jako vztahu k lidem - neřkuli k nějaké instituci či režimu. Víra Julianu neszavovala,

ale rozvazovala - osvobozovala ji od všech pozemských reálií ne proto, aby žila mimo svět, ale naopak, aby v něm dokázala žít plně, správně jej chápala a žila s druhými, sama se sebou. Mít k bližním, k tomuto světu vztah, který spočívá v žité důvěře ukotvené v transcendentnu.

Když jsem Jirousovým dával na jaře 1988 podepsat *Manifest Českých dětí*, který proklamoval obnovu Českého království a navrhoval přechod politických stran do kulturně zábavné oblasti, Magor, jenž měl zrovna slabou „rozumářskou“ chvilku, kdy se mu zdálo, že musí být - kvůli věcem obecným - konstruktivní, než u něj zase zvítězilo jeho anarchistické založení, krátce s podpisem zaváhal, zatímco Juliana to podepsala z fleku s tím, že to je přesně ono. Juliana byla Boží anarchistka.

Přes svou zdánlivou křehkost, nevýbojnost, pokojnost, klidnost byla jedním z nejsilnějších lidí, které jsem dosud potkal. Odpočívej v pokoji - vzkazují živí mrtvým. Cha cha. Juliana to vzkazuje nám.²

Petr Placák

2 Citace z rozhovoru autora s Julianou Jirousovou z 13. 12. 2011 ve Staré Říši viz revue *Babylon*, 2011, roč. 20, č. 7. Citace z dopisu Juliany Jirousové jejímu muži z 31. 10 1977 viz JIROUSOVÁ, Juliana - JIROUS, Ivan Martin: „*Ahoj můj miláčku...*“ *Vzájemná korespondence z let 1977-1989*. Torst, Praha 2016. Citace dvojverší z básně *Cygnus olor* viz JIROUS, Ivan Martin: *Magorovy labutí písně*. Torst, Praha 2006.